

О. Г. Чекал

студ. III курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к.ю.н., доц. В. А. Завертнева-Ярошенко

ХЕДЖУВАННЯ РИЗИКУ ЗА ДОПОМОГОЮ Ф'ЮЧЕРСІВ

На сьогоднішній день строковий ринок вважається найвигіднішим. Він надає інвесторам достатньо широкі можливості проведення операцій з похідними інструментами. Обороти біржових торгів по строковим контрактам, як правило, перевищують обороти на ринку базового активу у десятки разів. Водночас, разом з перевагами, строкові ринки мають проблемні питання. Одне з них – наявність значних фінансових ризиків, а саме ефективного управління ними.

Сучасні дослідники виокремлюють серед основних способів мінімізації фінансових ризиків той, що має самий ефективний показник – це «хеджування за допомогою похідних фінансових інструментів (девідентів)». Згідно зі ст. 1 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» до фінансових інструментів відносяться цінні папери, строкові контракти (ф'ючерси), відсоткові строкові контракти (форварди), строкові контракти на обмін (на певну дату в майбутньому) у разі залежності ціни від відсоткової ставки,

валютного курсу або фондового індексу (відсоткові, курсові чи індексні свопи), опціони, що дають право на купівлю або продаж будь-якого із зазначених фінансових інструментів, у тому числі тих, що передбачають грошову форму оплати (курсіві та відсоткові опціони) [1, ст. 1].

Залежно від ситуації, з метою хеджування, можливе застосування наступних механізмів :

1. продаж ф'ючерсних контрактів;
2. купівлю пут-опціонів;
3. укладення своп-контракту;
4. укладення форвардного контракту [2, с. 99].

Але метою даної роботи є аналіз та виділення особливостей саме хеджування за допомогою ф'ючерсів.

Під ф'ючерсним контрактом потрібно розуміти юридичну угоду щодо купівлі або продажу певного товару чи активу за вказаною ціною та через певний строк у майбутньому, визначений сторонами угоди під час її укладення.

В день укладення угоди чи попередньо, покупець ф'ючерсного контракту зобов'язаний перевести на свій рахунок, який відкриває йому біржа (Клірингова палата), певну суму, рівну початковій маржі (initial margin) – гарантійному забезпеченню. За підсумками дня біржа в ході клірингової сесії визначає розрахункову ціну ф'ючерсу і зараховує на рахунок покупця різницю між розрахунковою ціною та ціною, по якій його було куплено, а в наступні дні – різницю між поточною розрахунковою ціною та ціною попереднього дня [3].

Ф'ючерсні контракти стандартизовані за якістю та кількістю, щоб полегшити торгівлю на ф'ючерсній біржі та використовуються для хеджування вартості базового активу, з метою запобігання втрат від несприятливих змін ціни [4].

Розрізняють хеджування купівлею і продажем ф'ючерсу. При хеджуванні купівлею, передбачається придбання ф'ючерсу з метою забезпечення покупцеві страхування від можливого підвищення цін у майбутньому. Хеджування продажем – пов'язано зі здійсненням на ринку продажу реального товару та строкових інструментів задля страхування від можливого зниження цін у майбутньому.

Якщо інвестиція, проти якої ви хеджуєте, приносить гроші, ви зазвичай зменшуєте прибуток, який би могли отримати. Проте, якщо інвестиція втрачає гроші, ваше хеджування, якщо воно буде успішним, зменшить цю втрату.

Припустимо таку ситуацію: є фермер, який очікує, що пшениця (яка на сьогоднішній день коштує 6000 грн.) буде готова до продажу через 3 місяці. Після розгляду затрат і очікуваного прибутку, він хоче, щоб мінімальна ціна продажу становила 6100 грн. Фермер стурбований тим, що надлишкова

пропозиція або інші неконтрольовані чинники можуть привести до зниження цін в майбутньому, що залишить його зі збитками. Фермер може продати ф'ючерсний контракт, щоб отримати необхідний захист, тобто фіксацію в ціні продажу. Отже, якщо за 3 місяці ціна за тону пшениці впаде – фермер отримає вигоду та прибуток, щоб компенсувати втрати від продажу пшениці на ринку. Та навпаки, якщо ціна виросте до більш ніж 6100 грн. – він втрачає зайві гроші. Механізм хеджування також має певні витрати так і ризики. При взаємному компенсуванні прибутку і збитку – хеджування ефективно фіксує прийнятну ринкову ціну [4].

Українське законодавство недосконале у регулюванні хеджування за допомогою ф'ючерсних контрактів. Рівень розвитку ф'ючерсного ринку впливає на інвестиційний клімат у країні, інфраструктуру фондового ринку, страхові можливості для його учасників та розвиток економіки у цілому [5, с. 244].

Отже, підсумовуючи все вище наведене, можна виділити певні особливості використання ф'ючерсних контрактів з метою хеджування. Основною є відсутність капіталовкладення, бо розмір маржі мінімальний (найчастіше всього 5–10% від суми ф'ючерсного контракту). До переваг хеджування за допомогою ф'ючерсів можна також віднести гарантії його виконання. Повнота та своєчасність розрахунків гарантується не контрагентами а біржею, що є більш ефективним. Наявність базисного ризику, що виникає при хеджуванні важко віднести чи до недоліків, чи до переваг. Він пов'язаний зі зміною базису – різницею між ф'ючерсною ціною активу та його ціною спот. Метою хеджування ф'ючерсами можна визначити: захист від збитків, уникнення невизначеності та отримання прибутку від різниці в цінах.

Список використаної літератури

1. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 31. Ст. 268.
2. Производные финансовые инструменты : учебник / В. А. Галанов. 2-е изд., перераб. и доп. Москва : ИНФРА-М, 2017. 221 с.
3. Балабушкин А. Н. Опционы и фьючерсы. URL: <https://studfile.net/preview/2839477> (дата звернення: 06.03.2020).
4. Futures Fundamentals: How The Market Works. *Investopedia*: веб-сайт URL: <https://www.investopedia.com/university/futures/futures2.asp> (дата звернення: 06.03.2020).
5. Колодизев О. М., Коцюба О. В. Аналіз перспектив розвитку ринку деривативів в Україні з урахуванням вирішення проблеми його нормативно-правового регулювання. *Проблеми економіки*. 2016. № 1. С. 242–248.